

בלבבי ארבע יסודות

שואל לעניין מבט מבחוץ על עולם ארבעת היסודות

רקע: שבוע שעבר סיימו החברים להקיף כמה וכמה מקורות מספרי חסידות הראשונים שהשתמשו במבט "ארבעת היסודות" על עבודת המידות...

גרשון: טוב, מצד ספרי חסידות נראה לי ששכנעת אותי שדברי ר' חיים ויטאל נכנסו לאחד מ"אבני היסוד" של תורת האגדה... עכשיו, מה עם בעלי המוסר? **יעקב:** כבר דיברנו על כך שתורת בעלי המוסר נשארה ברובה "תורה שבעל פה"...

צבי: באמת יש כאן עדיין הרבה מה להוסיף, שהרי מסורת בעלי המוסר מגיע מהגר"א, ובעז"ה עוד נראה עד כמה השתמש הגר"א עם ארבעת היסודות...

אבל קודם, אני רוצה עוד פעם לחזור לנקודה הזו עצמה - למה באמת נשארה תורתם של בעלי המוסר כ"תורה שבעל פה"? הרי בעלי המוסר כן כתבו ספרים, וכן אמרו שיחות, ששוב נכתבו ונהיו לספרים... אז למה אנחנו עדיין אומרים שיסודי תורתם נשארו "בעל פה"?

גרשון: כן, זה באמת היה קשה לי כל הזמן... אלא שמצד שני אני כן מבין שזה ככה. כמו שכבר הזכרנו, הרבה מאוד משיחות בעלי המוסר עסקו בעצם החשיבות של לימוד המוסר, וכן בדברי התעוררות על נקודות מסוימות מענייני המידות, אבל לא רואים שם חכמה מסודרת של הכרת כוחות הנפש. דברים כאלה אנחנו לא מוצאים בכתב, עד אולי ה"מכתב מאליהו"... וכבר הארכת להביא מכמה מקורות שזה היה עיקר "חכמת המוסר" של ר' ישראל סלנטר! על כרחינו שזה נשאר בגדר "תורה שבעל פה"...

צבי: נכון, זה דבר ברור... ובאמת, אפילו בלי המקורות שהבאנו, מובן מאליי לכל מי שמכיר שא"א בשום אופן להגיע לאותם מדריגות של מנוחת הנפש ושליטה עצמית שמסופרים על בעלי המוסר בקעלם בלי חכמה מסודרת של הכרה עצמית... אבל הא גופא השאלה: אם בעלי המוסר עסקו בזה, למה באמת הם לא דיברו על כך ברבים, ולמה לא מסרו לנו את החכמה הזאת בכתב בצורה מסודרת?

יעקב: תמיד חשבתי שאין לשאלה הזו תשובה חוץ מכך שה' רצה שלא יתגלו הדברים עד דורינו... יש לך באמת תשובה על זה?

צבי: אני רוצה להביא כאן קטע מספר עלי שור (ח"א שער ג', סוף מערכה ב'), אחרי שהאריך

אריכות גדולה כן לסדר את יסודי המידות והכרת הנפש דרך השימוש בארבעת היסודות. וז"ל: "סוף דבר, אחרי כל מה שנתבאר ואחרי כל מה שאפשר לבאר, נשארה עבודת המידות "עבודה צפונה", אשר על האדם לעבוד בינו לבין עצמו, בערנות ובהתחדשות תמידית, כי תמיד יש לשים לב למידות, אולי טרם הספקנו להכיר את עצמנו, ואולי נשתנו מידותינו ברבות הימים. ועם כל מה שיגענו לדעת ולתקן, נגיע לשכבות יותר עמוקות בנפשנו, ושם מסתתרות נטיות אשר טרם ידענו עליהן, ונעשה אותן לנושא עבודתנו -- כי אין סוף לעבודת השלמות, שהיא עבודת המידות. הוא אשר אמר הגר"א ז"ל "כי מה שאדם חי, הוא כדי לשבור מה שלא שבר עד הנה אותה המדה" (משלי ד, ג).

תורת המידות היא עבודתם של בני העלייה. ישנם בני עלייה בדורינו כמו בכל דור, והמה מועטים כהיום כאתמול... תורת המידות נצחית היא, והלכות דיעות לא נופלות מהלכות שבת, ולא עוד אלא הן הן קיום מצות ההליכה בדרכי ית'. אכן, תורת המידות היא כהיום בגדר סתרי תורה. הזוהר הקדוש וכתבי האריז"ל ושאר חיבורי המקובלים פתוחים לרווחה למתעניין בהם, לעומת תורת המידות הצנועה והסגורה, אשר עד היום רוב רובה היא תורה שבעל פה ותלויה במה שאדם "מבין מדעתו". אבל זאת עלינו לדעת, כי העוסק בתורת המידות להלכה ולמעשה, הוא הוא העוסק בדעת בוראו.

יעקב: איזו נקודה רצית להדגיש כאן?

צבי: אני רואה כאן פתח להבין למה נשארה תורת המוסר כ"תורה שבעל פה". הסיבה למה נשארה תורת המידות כתורה שבעל פה, היא מכיון שהנקודה הפנימית שאליה מכוונת עבודת המוסר באמת, פשוט א"א לכתוב אותה. זה עניין של "עבודה צפונה בינו לבין עצמו", ש"בן עלייה" מכיר אותה בהכרה פנימית, בגדר "חכם ומבין מדעתו".

לכן, עיקר דגש בעלי המוסר היה להכניס אנשים למסלול של לימוד המוסר, של התעוררות לביקוש האמת הפנימית הזו, אבל פחות התעסקו בכתיבת ולימוד עצם "חכמת המוסר". כי חכמת המוסר היא חכמה שקל מאוד "לדבר בה", אבל להשתמש בה באמת צריכים להיות "נמצאים שם". וכלשון העלי שור במקום אחר (ח"ב, עמוד טו), "כל המצוי אצל עניינים

אלה יודע כמה קל הוא לרמות את השומעים ולשים לפניכם דברי מוסר מזויפים [כלומר דברים שכליים גרידא שלא מגיעים מחיפוש האמת הפנימית]. גם העוסק במוסר עצמו מוכרח להילחם עם נסיון זה, ולא תמיד הוא מצליח בזה."

גרשון: נראה לי שזה לא רק במוסר... גם בלומדוס אומרים את זה - קל מאוד "לדבר לומדוס", אבל מי שלא "נמצא שם", עם שכל ישר ו"הרגשת" הדקויות של הסברות, זה רק ביטול זמן...

צבי: נכון מאוד! וזה הטעם שהרבה מרביתנו נמנעו בכוונה מלהתעסק ישר בעצם "סברת והגדרת הלומדוס", ועסקו בעיקר ב"מה שעולה מתוך הסוגיא", כי דאגו מזה עצמו ש"יאבדו" את הנקודה הפנימית של הלומדוס וייהפכו הדברים לדיבורים ריקים מתוכן.

ואם זה ככה בלימוד שכלי גרידא, כ"ש בלימוד של המידות שצריכים לכך צירוף של שכל ולב, של הבנת הגדרת המידות בצירוף הכרת עצמו בהירה, שצריכה להיות גם אמיתית וכנה... כ"ש וכ"ש שצריכים להיזהר שלא תיהפך כל העבודה ל"פלפול שכלי"... ולכן בחרו בעלי המוסר להשאיר את חכמת העבודה לדבר שמוסרים מפה לפה, ל"צנועים בלבד"...

[המשך בס"ד שבוע הבא...]

תוכן הגיליון

שואל לעניין מבט מבחוץ על עולם ארבע היסודות... א'

שאלות שנשלחו בעניין בינה מלאכותית ב'

שבעים כוחות הנפש לגר"א אש ז'

מבחן להערכה עצמית ח'

מהות המידות מים כח הקרירות שבמים ותיקונה ... י'

מדור ארבעת היסודות - הלכה יא'

שאלה:

מדברים היום הרבה על ה"בינה המלאכותית" שנכנסת עכשיו לכל מיני תחומים, וממש בכל מקצוע מדברים ומקדמים הליכים גבוהים למעשה להכניס את השימוש בבינה מלאכותית. רציתי לדעת, מהו בדיוק הכח של הבינה המלאכותית ממבט ארבעת היסודות, ואיך אנחנו אמורים להתייחס לתופעה הזו?

תשובה:

האור והכלי

רבותינו מלמדים אותנו שהמבנה הפנימי של הבריאה מורכב מב' כוחות הפוכים - "אור" ו"כלי". למשל, יש לאדם נשמה וגוף. הנשמה נקראת אור, היא מופשטת וא"א למשש אותה ורק רואים את כוחותיה בהתגלותם דרך הגוף - הכלי. ממבט ארבעת היסודות הנשמה מקבילה לרוח - ויפח באפיו נשמת חיים, והגוף לעפר - עפר מן האדמה. ועל דרך זו, בכל תופעה שקיימת בבריאה יש את ה"אור", ה"רוח" - הכח הפנימי שבו, ויש את ה"כלי", ה"עפר", ה"התלבשות" - הצורה המעשית שאותו כח מתגלה בבריאה בפועל.

עוד יסוד שרבותינו מלמדים אותנו הוא שכל כח וכח שהקב"ה משפיע על העולם יכול לבוא לידי שימוש הן לטוב והן לרע. ואם ניקח את הלשון של אור וכלי, נוכל לומר שבכל תופעה שקיימת בבריאה, ה"אור" שבו בעצמותו הוא טוב, כי זה כח שהקב"ה השפיע על העולם, אבל השאלה היא האם אותו אור התלבש ב"כלי" הנכון, כלומר האם אותו כח התגלה בצורה הנכונה או לא. למשל, ניקח את כוחות הנפש של האדם. כבר לימדונו רבותינו שכוחות הנפש המופשטים של האדם הם כולם טובים, שהרי גם כוחות כמו כעס ותאוה יש להם מקום שימוש בבריאה לשם שמים. רק שעבודת האדם היא להשתמש בכל כח וכח במקומו הנכון ובצורתו הנכונה, כלומר להכין לכל אור ואור את הכלי הנכון.

ולכן, כשאנחנו דנים עכשיו על התופעה של הבינה המלאכותית, אנחנו צריכים לברר מהו ה"אור", כלומר מהו הכח המופשט שהקב"ה השפיע על דורינו, וכן עלינו לברר איך אותו אור התגלה ב"כלי" הזה של הבינה המלאכותית - ואיך עלינו להתייחס לאותה התגלות בפועל.

אנחנו מדגישים את ההבדלה הזו בין ה"אור" לה"כלי", כיון שזו היא הבדלה חשובה ביותר. בדרך כלל כשמגיעה כל התקדמות טכנולוגית [ובאמת הוא הדין לגבי כל שינוי גדול של התקדמות בתהליכי הבריאה], ישנם "שני מחנות" בציבור שומרי התורה והמצוות. ישנם כאלו אשר ששים לקראת

החידוש, ומיד מנסים לנצל את ה"אור" של הכוח החדש בכדי "להתקדם הלאה", חלקם יותר בכיוון של לשם שמים וחלקם פחות. ויש כנגדם מחנה יותר "שמרני" שמיד מסתייג מהחידוש, ומבליט את כל הסכנות והחסרונות שבשינוי, ודוחף בכל כוחו להתנזר מהחידוש ולהישאר כמה שיותר בצורה הקודמת.

והנה, הצורך בשמירה הוא ברור מאוד. רבותינו לימדו אותנו ש"קליפה קודמת לפרי", ובדרך כלל כל אור חדש שהקב"ה משפיע על הבריאה מתגלה קודם לצד הקלוקל והרע, ורק אחר כך מתגלית לאט לאט הדרך לנתב את אותו הכח לטוב. ואכן, ההיסטוריה של דורות שעברו מלמדת אותנו שרוב אלו שנמשכו מיד אחרי החידושים ושינוי מדרכי אבותיהם, אכן נמשכו יותר ויותר רחוק מהקב"ה ותורתו, והלכו בדרך אבדון. זה היה נכון גם בכל דור של שינוי, אבל ב"אור" של האינטרנט וענפיו המתגלים בדורינו הדבר נכון פי כמה וכמה. שהרי כבר נתבאר במקום אחר באריכות [עי' ספר מו"ר "שער הנון", וע"ע בדברינו בקונטרס "הנהייה כדבר הגדול הזה"] שזה "אור" מסוג אחר לגמרי, "אור אין סוף" שלא היה גלוי כמעט כלל בדורות הקודמים, והרי עינינו רואות שכשהאור הזה נופל לכלי הלא נכון, זה לוכד את האדם בתוכו לגמרי מבלי שום אפשרות טבעית לצאת ממנו, פשוטו כמשמעו.

ולכן מצד הכלים, הדבר ברור שהגישה הנכונה למעשה הוא להתרחק מאוד מאוד מכל הכלים האלו, ולהסתייג ולהתנזר מהם בצורה כמעט מוחלטת.

אבל מצד שני, ההתנגדות לכלים בלבד לא מספיקה וגם לא תצליח, כי "אין אדם שליט ברוח לכלוא את הרוח". אם הקב"ה משפיע אור וכח מסויים בבריאה, על כגון זה נאמר ה' אלוקים דיבר מי לא ינבא! "דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם!" הכח והאור שהקב"ה משפיע בבריאה מוכרחים להתגלות ולצאת מן הכח אל הפועל. כל הבחירה שניתנת לנו היא רק מתי ואיך להוציא את הכוחות האלו אל הפועל, כלומר באיזו צורה ובאיזה כלי, אבל אל הכוחות א"א להתנגד.

ולכן אנחנו רואים בפועל, שלמרות אמיתת וצדקת ההתנגדות לכלים של האינטרנט והמסתרף לו, הכל נתפס עדיין אצל ציבור רחב מאוד כ"התנגדות לאור", כאילו שהכל נובע מ"פחד מחידוש" ומרצון להישאר מצומצמים, ולא להתנגדות רק ל"כלים" של האור בלבד. וכדי לתקן את זה, אנחנו מוכרחים בד בבד גם להתנגד ולהתרחק מהכלים הטמאים, וגם לגלות כמה שיותר את אותו אור פנימי בצורה אחרת, בצורתה הפנימית והטהורה. ועל זה ניחד עיקר דברינו כאן.

שאלות שנשלחו למערכת בינה מלאכותית

ארבעת היסודות

של הטומאה המתגלה באינטרנט והמסתעף

פשוט הפקרות גמורה. כל זה מגיע מכח של התפשטות אין סופית, מכח יסוד המים.

בכדי להבין מהו ה"אור" הפרטי ש"נפל" לכלי הזה של הבינה המלאכותית, ננסה לפרק את כלל הכוחות של האינטרנט שהתגלו בדורנו לד' כוחות כלליים, כנגד ארבעת היסודות.

יסוד האש טמון בו כח של התקדמות פורצת גבולות, אשר אין כמעט שום יחס אליה בכל כח אחר של התקדמות. שהרי אש בכוחו לחולל שינויים שכמעט א"א לחולל אותם ע"י שום כח אחר, כמו צורך שיכול לייצר כלים מגוש מתכת ע"י חום האש, דבר שאין כמעט שום תועלת לנסות לעשות אותו ע"י כח אחר. וכעין זה מצינו בהרבה תחומים שבכוח האש לקדם תהליכים בעוצמה חזקה מאוד עד כדי שמה שאפשר בלעדיה נחשב כמעט "אפסי" לעומתה. למשל, הכח של מנוע של רכב או מטוס בנוי בעיקר על יסוד האש, והוא מניע את האדם ממקום למקום במהירות כזו שכלפיה ההליכה ברגל וכדו' אינם נחשבים אפשרות כלל. הכח הזה מתגלה בפרט בבינה המלאכותית, שבנויה על כל המידע שבאינטרנט, ומשתמשת בה בכדי להתקדם בכל תחום שהוא בצעדי ענק. לבינה המלאכותית יש כח של "הכפלה", לקחת את כל המידע שבאינטרנט ולהשתמש עם כל המידע הזה כולו עבור כל צעד וצעד שרוצים להתקדם, וממילא כל צעד וצעד של התקדמות נעשה לצעד "ענקית".

עומק הכח הזה מגיע מכח ההתנגדות של יסוד האש. שהרי צורת העבודה של הבינה המלאכותית היא לקחת את כל המידע שכבר קיים, ולהעמיד אותו "כנגד" בקשת המבקש, וליצור את התשובה מכח ה"השוואה" הזו. וכיון שהתשובה נוצרת מצירוף הבקשה בהשוואה מול כל המידע שבאינטרנט, לכן יש כאן כח של הולדת "בני הענקים" - התולדה מתקדמת בצעדים ענקיים. [וזאת לעומת כח ההתפשטות של יסוד המים המתפשט בדרך של "הוספה" בלבד ולא בדרך הכפלה, כי בדרך זו מוסיפים ל"מאגר" של האינטרנט עוד פרט ועוד פרט ועוד פרט, משא"כ כאן ההתקדמות היא בהכפלה - כל נקודה שמוסיפים משקפת עוד זוית של כלל התמונה של כל המידע שכבר קיים שם].

למשל, במקום לייצר גרפיקה מבסיס של מאגר מסויים של תמונות וציורים, ושוב לעבוד לשנות ולתאם את הדברים למטרה הרצויה שלב אחר שלב, הבינה המלאכותית מעמידה את הבקשה הנוכחית מול כל הגרפיקה שנעשתה במשך כל השנים והדורות עד עכשיו, והיא דולה בבת אחת מתמצית כולם את מה שמתאים בשביל העבודה הנוכחית. הרי ברור שהעבודה הנולדת מכח כך תהיה עבודה "מתקדמת" בממדי ענק, פשוט ב"מימד אחר". והוא הדין בכל תחום של יצירה, כמו בניסוח, בעריכה, בתירגום, וכו' - כל צעד נעשה ע"י הבינה המלאכותית בהכפלה עצומה. וכמו כן היא מתקדמת כל הזמן בצעדי

א הערת מו"ר - זה ע"י יסוד הרוח, צירוף הכל. אולם נעשה כאן פריצת דרך גדולה, וזה אש, וכן ביטול כל מה שקדם לה שייך לאש.

יסוד הרוח מסמל כח אחד שכולל בתוכו את כל הצדדים ואת כל הכוחות, שהרי הרוח מתנועע לד' רוחות השמים וגם למעלה ולמטה. כמו כן, מבואר בספר יצירה ששורש כל ארבעת היסודות הוא בעצם מיסוד הרוח, כי כל היסודות מתנועעים, ואפילו העפר מתנועע בדקות, וכל זה מכח יסוד הרוח. וכנגד הכח הזה, התגלה באינטרנט כח לכלול במקום אחד ובכח אחד את "הכל" - את כל התנועות כולן.

הכח הזה מתגלה בפרט בכלי הסמארטפון ובתוכנותיו. הכלי הזה מנסה לאחד בתוכו את כל תנועות האדם, עם כל תנועות העולם שמסביבו. הוא פונה לשם למילוי כל רצונותיו, הוא שואב משם את כל חכמתו ודיעותיו, ודרכו הוא גם משפיע ממחשבותיו ודיעותיו לאחרים. את כל קשריו עם אחרים הוא מנהל דרכו, הן בשיחות והן בהודעות, הן פנים מול פנים והן בשיחות רגילות, הן יחיד מול יחיד והן בהודעות חברתיות וכדו'. ואת כל חייו המעשיים הוא גם מנהל דרכו, לכל צורך יש כבר את ה"יישומון" שלו, והמטרה היא - שהכל, הכל יהיה כלול באותו כלי. וכ"ז מכח יסוד הרוח - כח אחד שכולל את כל התנועות כולם.

התוצאה של כל זה הוא שהאדם "מזדהה" עם הכלי הזה. הכלי נהיה כמו ה"אבר המרכזי" שלו, ולהבדיל כאילו הוא ה"נשמה" שלו רחמ"ל.

יסוד המים מסמל כח של התפשטות, וכטבע המים שהתפשטו ביום הראשון של מעשה בראשית לכסות את כל הבריאה כולה, עד שביום השני הקב"ה הבדיל בין המים העליונים והתחתונים, ושוב ביום שלישי הגביל את המים התחתונים "אל מקום אחד". כנגד הכח הזה, מתגלה באינטרנט כח של התפשטות כמעט אין-סופית. וזה הן בכמות של המידע שבאינטרנט, שביחס לתפיסת אנוש זה נראה ככמות אין סופית של מידע, אומרים שמאות אלפי שנים של צפייה מיתוספת לאינטרנט כל יום - פשוט כמויות בלתי נתפסות של מידע. והן ב"איכות" - אין גבול למה כן יכול ומה לא יכול להיכנס ולהופיע באינטרנט. זה מקום כמעט בלי שום חוקים, בלי שום הגבלות, לא של אמת, ולא של מוסר, ולא של חוק, ולא של שכל ודעת,

שאלות שנשלחו למערכת בינה מלאכותית

נהפכת בתודעתו של האדם ממש לייצור חי, כיון שגם הוא מהווה "כח מבחוץ" שיכול "לצפות" ממנו יחס כאילו היא צריכה לו ודואגת עליו, וכן להגיב אל פניותיו אליה באופן "איכפתי" ולתאם את עצמה לתגובותיו אליה בכל עניין ממש כאילו היה בן אדם.

יסוד העפר מסמל את הקרקע היציב של העולם, שנשאר שם בין אם האדם רוצה ובין אם הוא לא רוצה. זוהי המציאות האובייקטיבית של העולם שאם הוא אינו מתאם את ציפיותיו איתה, הוא עלול להתאכזב, כי המציאות חזקה מן הכל. ואפילו אחרי כל ההמצאות של הטכנולוגיה, סוף סוף לכאורה המציאות הזו עדיין קיימת - הוא עדיין צריך לאכול אוכל גשמי אמיתי, ולגור בתוך בית חומרי אמיתי, וכו'. אבל השלב הסופי של "ממלכת הטומאה" המתגלה ע"י האינטרנט והמסתעף הוא באמת להכניס את האדם לתוך עולם דמיוני שתקיף את כל קומת נפשו, מראשו ועד רגליו. הכח הזה מוצא ביטוי בפרט ב"משקפי מציאות מדומה", שנותנים לאדם תפיסת נפש שיש לעולם האינטרנט מימד של "יסוד העפר" - קיום ממשי, ומכח הבינה המלאכותית כבר עובדים לתאם את כלל האינטרנט, על כל תוכניו, להיות "עולם מציאות מדומה" מקיפה. עכ"פ יסוד העפר הוא כנראה המדריגה האחרונה והבסיסית ביותר של מציאות אמיתית שנשארת לנפש האבודה בטומאה הזו, ומדברי מו"ר נראה שהכנסת גם כח יסוד העפר לתוך עולם האינטרנט יביא את הנפש לכלייה ואבדון גמור בעולם הדמיון, וניתוק גמור מגילוי המציאות האמיתית של הקב"ה לנצח נצחים.

היוצא מתוך דברינו שישנם ארבעה כוחות מרכזיים, ששורשם בארבעת היסודות, שהתגלו בדורינו לצד הקלקול, בעיקר ע"י הכלים הטמאים של הסמארטפון, האינטרנט, הבינה המלאכותית, ומשקפי המציאות המדומה.

ה"זה לעומת זה" לצד הקדושה

עכשיו נעבור ל"זה לעומת זה" לצד הקדושה, ננסה לסדר איך אפשר לגלות את ה"אור" הפנימי שעומד מאחורי הכלים הטמאים האלו לצד הקדושה: כנגד יסוד הרוח, שהוא כח אחד שכולל בתוכו את כל התנועות כולם, יש בכל אדם את ה"אני" הפנימי והטהור שלו, שהוא "חלק אלוק ממעל". כאשר האדם מגלה, בינו לבין עצמו, את כח ה"אני" שלו, הוא לאט לאט מתחיל להכיר שכל השלימות שלו כולה, דהיינו מילוי כל הרצונות והשאיפות האמיתיות שלו, הכל נמצא תוך ה"אני" שלו. כל מה שהוא צריך כל ימי חייו היינו רק ללמוד עוד ועוד איך לדלות מתוך ה"מים עמוקים" שבקרבו. לצורך כך הוא צריך לפעמים למצוא את הכלים הנכונים שיעזרו לו להוציא את עצמו מן הכח אל הפועל, אם זה מסגרת מסויים, רב מסויים,

ענק גם בתחומים יותר מסובכים, כמו בעריכת וידיאו קולות, מוזיקה, סרטים, וכן גם בניתוח ופיענוח נתוני שלל המדעים, כמו רפואה, כלכלה, בטחון, וכו'. ובפועל, מתגלה כאן כח גילוי ברור של יסוד האש - ההתקדמות של הבינה המלאכותית מאיימת לבטל את ערכה של כל עבודה מתחרה שלא בנויה עליה עד כמעט לאפס.

[בנוסף לכח ה"התנגדות", נראה שהכח של הבינה המלאכותית בנוי גם על כוחות ה"פירוד" וה"חלל" של יסוד האש (כדוגמת אש השורפת משהו, שמשאירה אחריה אפר מפורדת וחלל), כי היא משתמשת לכאורה בתהליך של ג' שלבים: א. "לפרק" לעומק את כלל הנתונים שבאינטרנט לנקודות מזעריות, ולמצוא את נקודת ה"חלל" - מקום הצורך - של כל נקודה ונקודה מהנתונים, ב. כח "לפרק" לעומק את בקשת המבקש הנוכחי ולמצוא את נקודות ה"חלל" - נקודות הצורך - המזעריות שמרכיבות את בקשתו, וג. כח לאסוף את כל הנקודות המקבילות מתוך כל הנתונים שבידו, ולצרפם יחד להרכיב את התולדה הסופית. והנה, שני הכוחות הראשונים מקורם ביסוד האש, והשלב השלישי נראה שהוא נבנה ע"י הבינה המלאכותית רק "ממילא" כי כאשר כל נקודה ונקודה הושמה במקומה הרי יוצא שהבניין בנויה, אבל נראה שאין לו באמת כח עצמי של צירוף (שזה מכוחות ה"דעת").²]

בנוסף ל"בינה" שבחכמה ושבצירה, גם בתחום של יחסי אנוש משתלטת הבינה המלאכותית. וסיבת הדבר היא כי גם יחסי בני אדם בנויים על כח של "עזר כנגדו" - העמדת צד נגדי. נפשו של כל אחד בנויה מהרכבה גדולה מאוד של כוחות הנפש, והיחס שלי עם כל אדם אחר בנוי על "השוואה" של שלל כוחות הנפש שלי מול שלל כוחות הנפש שלו. אלא שבין בני אדם כל אחד גם מוגבל לחסרונותיו ולנגיעותיו הפרטיות שלו, ולכן ביחס בין אדם לחבירו אף פעם אין האחד יכול להשביע את ציפיותיו של השני במאה אחוז. משא"כ בבינה המלאכותית, ע"י ניתוח כלל הנתונים של כלל הציפיות של כל בני האדם אחד מהשני, ותגובותיהם, ותגובות תגובותיהם - איך כל סוג של תגובה מתקבל אצל המצפה, הבינה המלאכותית יכולה לצפות באופן הרבה יותר מדויק להבין מה בדיוק הם ציפיותיו של הפונה אליה, ואיך בדיוק להגיב לציפיותיו של הפונה אליה באופן שיהיה הכי קולע, מושך, ומהנה. והתולדה כמובן שהוא שהאדם נלכד ב"קסם" שלה בהתמכרות נוראה.

[וגם כאן הכח הזה בנוי בעיקר על יסוד האש, כי כל אדם הפונה לחבירו פונה מכח נקודת "חסר" בעצמו, "לא טוב היות האדם לבדו". כל אדם הפונה לחבירו יש לו ציפייה מסויימת שתתמלא ע"י התחברותו עם השני, וכח הבינה המלאכותית הוא לזהות את פרטי אותו נקודת חסר, ואיך ל"מלאות" אותו - ב"כאילו", כי הכל כאן רק הצגה של דמיון כמובן.¹]

עכ"פ יש כאן עומק נורא, כי ע"י הכח הזה של העמדת עצמו "כנגד" האדם, כ"עזר כנגדו", הבינה מלאכותית

ב הערת מו"ר - אינני בקי אם זה כך, בודאי שבסוף יהיה בו גם "דעת".
ג הערת מו"ר - וטעם נוסף פשוט, כי אין בכוחו של האדם להבין את כלל הציפיות של חבירו במדויק!
ד הערת מו"ר - ביחסי אנוש הכל דמיון, אולם בחכמה אינו דמיון!

שאלות שנשלחו למערכת בינה מלאכותית

הרי שהתורה נקראת אשתו של האדם, וכיון שהתורה היא אין סופית, א"כ התורה היא "עזר כנגדו אין סופי" של האדם. ואיך מגלים את הכח הזה? זה מבואר מהמשך הגמ' בחגיגה - "עשה אִזְנִיךָ כַּאֲפֶרְכֶּסֶת וְקָנָה לָךְ לֵב מְבִין לְשִׁמוּעַ..." - ע"י ששומעים את דברי כולם.

וביאור הדברים, שיש שני סוגים של חידושי תורה. יש חידושי תורה שהם חידושים פרטיים, האדם עמל בסוגיה ומתבררת נקודה אחת, והוא ממשיך ומתבררת נקודה שנייה, וכו'. אבל יש חידושי תורה שהם פרי "הזדווגות" של האדם מול "כלל" התורה. בצורה כזו, האדם מעמיד את עצמו מול התורה, והוא מחפש לקבל את התפיסה הכללית של התורה, לשנות את כלל התפיסה שלו לתפיסה של התורה ולגלות את תפיסת התורה שבקרבו. כשזה היחס של האדם לתורה, אז כל חידוש שהוא מגלה בתורה נעשה חידוש כולל, שהוא חידוש ב"כל התורה כולה", כי הוא מתקדם "עם התורה" בשיפור ודיוק התפיסה הכוללת שלו עוד שלב, ועוד שלב, ועוד שלב.

בכדי להגיע ללימוד כזה, האדם צריך לחפש לראות - כפי כוחו - את ההיקף הכללי שבתורה, ולא להצטמצם לשיטה אחת או דרך אחת בלבד. זהו הדגש שבגמרא בחגיגה לשמוע את דברי כולם - כי מכח ה"אלו ואלו דברי אלוקים חיים", מתגלית התפיסה הכוללת של התורה, אשר ממנו מגיע עיקר ה"פריה ורביה" של הדברי תורה. כמו כן, האדם צריך למצוא את חלקו שבתורה, שהוא איפה שהתורה יכול להיות לו בבחינת "עזר כנגדו" והוא יוכל "להזדווג" עם התורה.

הכח הזה מתגלה בדורינו אצל ת"ח אחדים שבקעו לחלקם בתורה, אשר בכל נקודה ונקודה שהם לומדים בתורה הם יכולים לגלות שגנוז בה "כל התורה כולה". זה הגילוי שהם עסוקים תמיד עם "כל התורה כולה", התורה שבבחינת אשה, אותה הם מעמידים כנגדם ומתקדמים איתה כל הזמן. וכן זה מתגלה בריבוי ההתעסקות בתורת הרוגאצ'אבר, וכן ב"ליקוטי מוהר"ן", שבשניהם מתגלית הצורה הזו של חידושי תורה המגלים חידוש ב"כל התורה כולה" בבת אחת.

גילוי נוסף - בשיעור מסויים - של כח ה"עזר כנגדו" שבתורה מתגלה בפרוייקטים תורניים הפונים לכלל ציבור הלומדים להשתתף במשא ומתן של לימוד מסויים, כדוגמת קבצי "עיון הפרשה" או "אהלי תורה". מכח המשא והמתן הזה מתגלה היקף רחב של "דברי האוסרים ודברי המתירים", ואלו שעוסקים בכך זוכים במידה מסויימת לגילוי של ה"עזר כנגדו" שבתורה.

כח נוסף של "עזר כנגדו" אין סופי מתגלה ביחס של

ספרים מסויימים, חברותא מסויימת, אתגר מסויים, וכו' - אבל תמיד הוא מכיר כי שורש ההצלחה הוא בתוכו, ב"אני" שלו שהוא חלק אלוך ממעל. ואכן אנחנו רואים שבדורינו יש ביקוש גובר להתבודדות, שהוא כלי עיקרי מאוד להגיע להכרת עצמו, וכן אנחנו רואים ביקוש גובר לתורת הכרת הנפש של רבותינו, [אשר המפעל הזה של "שיטת ארבעת היסודות" מנסה לתרום את חלקו לכך], וכל אלו הם ביטויים לגילוי האור הפנימי הזה של "כח אחד הכולל את כל התנועות". עוד צד לכח הזה הוא גילוי הרצון הפנימי של "רצוננו לעשות רצונך", שהוא הרצון הפשוט ביותר של הנפש לקירבת ה'. זה רצון אחד שכולל בתוכו את כל הרצונות כולם, שכאשר הוא מתגלה, כל רצון אחר מוצא מקום רק כשהוא חלק מהרצון הכולל הזה, ולכן זה ג"כ מהווה כח של "כח אחד שכולל את כל התנועות".

כנגד יסוד המים, שהוא כח של הרחבה והתפשטות אין סופית, עומד הכח של "רחבה מיני ים" שבתורה. הכח הזה המתגלה בדורינו בפרט במחברים שלוקחים נידון אחד בתורה ומרחיבים בו עוד ועוד, הן מכח עצמם, והן מכח שאוספים ומחברים יחד מתורתם של חכמי כל הדורות, מכל הארצות ומכל החוגים השונים. ושורש כל זה הוא "אור" פנימי של כח הרחבה שבנפש, שמתגלה ברצון להרחיב ולהרחיב בחלקו בתורה בצורה אין סופית.

כמו כן, קיים כח של הרחבה בלתי מוגבלת ביחס הפשוט של האדם עם ה'. זה מתגלה כאשר האדם מחבר כל דבר בחייו ליחס שלו עם ה', וכאשר אין דבר קטן מדי לפנות בשבילו לה'. למשל, האדם מבקש עזרה מה' בתמידות גם על דברים שוליים, וכן הוא מודה לה' תמיד גם על דברים שוליים. וכן הוא פונה לה' גם כלפי יחסיו עם אחרים, וגם כלפי קושי עם עצמו - העיקר שהיחס שלו עם ה' יתפשט עוד ועוד לכל ענף מענפי החיים, בלי גבול. [כמובן יחס כזה צריכים לבנות לאט לאט כדי שיהיה פנימי ואמיתי ולא שטחי ורדוד, אבל זו עבודה בכיוון של "אין סוף", להרחיב את היחס עוד ועוד ועוד].

כנגד יסוד האש, שהוא כח של העמדת "עזר כנגדו" אין סופי, והתקדמות איתו בדילוגים "אין סופיים", קיים כח פנימי של "וכמסמרות נטועים בעלי אסופות" - "נטועים - מה נטיעה זו פרה ורבה אף דברי תורה פרין ורבין, בעלי אסופות - אלו תלמידי חכמים שיושבין אסופות אסופות ועוסקין בתורה, הללו מטמאין והללו מטהרין, הללו אוסרין והללו מתירין, הללו פוסלין והללו מכשירין.... כולם נתנו מרועה אחד, אל אחד נתנו, פרנס אחד אמרן מפי אדון כל המעשים ברוך הוא.... אף אתה עשה אִזְנִיךָ כַּאֲפֶרְכֶּסֶת וְקָנָה לָךְ לֵב מְבִין לְשִׁמוּעַ את דברי האוסרים ודברי המתירים, ואלו שעוסקים בכך זוכים במידה מסויימת לגילוי של ה"עזר כנגדו" שבתורה.

ה הערת מו"ר שליט"א - לענ"ד אף בתורת הגר"א ובעל התניא.

שאלות שנשלחו למערכת בינה מלאכותית

חיינו הם תהליך אחד של התקדמות אין סופית איתו ית' ולקראתו.

וכנגד יסוד העפר, שהוא כח של שלימות המציאות החיצונית, עיקר התיקון הזה יתגלה בימות המשיח. באותו זמן ישתלשל האור הפנימי של התורה והקדושה למטה עד שתזכך גם את המציאות הגשמית של עוה"ז, והמציאות הזו כבר לא תסתיר עוד את גילוי האור והרוחניות. העולם הגשמי כולו ייבנה מחדש בצורתו השלימה, שתהיה צורה של גילוי מלכות שמים וקיום רצון ה' ככל הלכותיו ודקדוקיו וכוונותיו, והוא ישקיף להדיה את האור הפנימי וישמש לו רק כ"בסיס" מתאים. והציפייה לכך מתגלית בדורינו בתנועה רחבה של ציפייה ותקווה לימות המשיח, ובפרט בלימוד "הלכתא למשיחא" - הלכות בניין בית המקדש וסדר העבודה בעיון, וכן בלימוד סדר טהרות בעיון, מה שמגלה ציור אמיתי של סדרי העולם בתיקונו.

כמו כן, קיים גם עכשיו כח פנימי של אמונה פשוטה ב"אין עוד מלבדו", שכלפיו לא קיימת ההסתרה של יסוד העפר. כשהאדם עולה למדרגת ההסתכלות של אין עוד מלבדו, הוא רואה את כל המציאות כגילוי של רצון ה' בלבד, וזהו יסוד העפר העליון של הקדושה. וגם הכח הזה אנו רואים שמתגלה בדורינו, בתנועה הרחבה בציבור של חיזוק בעבודת הבטחון ו"אין עוד מלבדו".

לסיום רק נחזור ונדגיש את ההכרח הגמור להתרחק לגמרי מכל הכלים הטמאים של האינטרנט והמסעף, וכ"ש מבינה המלאכותית. שהרי ידוע שכגודל האור שהקב"ה משפיע עלינו, כן גודל קלקולו וסכנתו לצד הטומאה, כשהוא נופל לכלים טמאים ומקולקלים. וכיון שנתבאר שכל האורות האלו שורשם ב"אור אין סוף", שהוא ה"אור הגנוז" מששת ימי בראשית לצדיקים לעתיד לבא, מובן שמצד אחד, הדבק באור הזה לצד הקדושה יזכה על ידו לראות בגאולה העתידה, ויראה לטובה וברכה לימות המשיח ולחיי העולם הבא. משא"כ לצד שני, הדבק בכלים הטמאים המסתירים את האור הזה, כפי מידת הידבקותו בהם כן יימנע ממנו הכרח לראות באור הגאולה, וכן ייכרת רח"ל מחיי העולם הבא. ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שנזכה כולנו לחזור לפניו ית' בתשובה שלימה, להישמר באמת מכל טומאת הכלים האלו עם שאר כל טומאות הזמן, לגלות את האור הגנוז שהקב"ה משפיע עלינו כל אחד לפי חלקו, ולראות בגאולה השלימה במהרה בימינו!

"נוכח פני ה'", שהוא מדרגה נוספת ביחס עם ה' ממה שנתבאר עד עכשיו. עד עכשיו נתבאר יחס שהאדם מגלה רצון פשוט לקרבת ה', וכן שהאדם פונה אליו ית' לגבי כל דבר. אולם, בנוסף לכך האדם צריך גם להעמיק את היחס עם ה' עד כדי ראיית גם את מה שה' מצפה ממנו, ושגם זה יהא חלק מהיחס. ובמילים אחרות, האדם צריך לגלות יחס "דו-צדדי" עם הקב"ה. ונסביר קצת את הדברים.

כל אחד מבין שיש הבדל בין אהבת האם לתינוק שלה, לבין האהבה של איש ואשתו. האהבה של האם לתינוק היא יחס רק מצד האם לתינוק, אבל הרך הנולד כמעט לא מגלה אהבה כלפי האמא. משא"כ באיש ואשתו, כל עניין ועבודת בניין היחס הוא שזה יהיה הדדי, כמים הפנים לפנים, ורק לזה יקרא יחס ראוי של אהבת איש ואשתו. וא"כ, מובן שזה היחס שאנחנו צריכים לקנות גם בין אדם למקום - לא רק יחס שאנחנו פונים לה', אלא יחס דו-צדדי, שאנחנו מרגישים גם שאנחנו רוצים קרבת ה', וגם שה' רוצה בקרבה שלנו. וזה מגלה כח של "התקדמות אין סופית", כי כשאנחנו חשים את היחס הדו-צדדי הזה, אנחנו כבר לא מתקדמים כל הזמן לקראתו יתברך רק מכח עצמינו, אלא אנחנו מתקדמים "ביחד" - אנחנו "שותפים" בתהליך ההתקדמות איתו ית' ועם כוחו האין-סופי. וכמובן, כבר נעשים צעדי ההתקדמות לצעדים "ענקיים", כיון שהם נולדים מה"דו-צדדיות" של הרצון המשותף שלנו ושל רצונו ית'.

והנה, העניין הזה הוא נושא רחב שראוי להרחיב עליו בפני עצמו, לבאר איך יכול האדם לבנות יחס "דו-צדדי" עם השי"ת. כי באמת יש בזה קושי גדול, כי כל יחס דו-צדדי בנוי על כך שכל אחד חושב ומסתכל לא רק על איך הוא רואה את השני, אלא גם איך השני רואה אותו ומסתכל עליו. והנה, בין אדם לחבירו כל אחד הוא סוף סוף בן אדם, ויש כח של רגישות רגשית שהאדם יכול לפתח, בכדי להבין את רמיזותיו וקריצותיו של השני ולהרגיש את התדרים שהוא משדר. משא"כ בין אדם למקום, לפום ריהטא הקב"ה הוא לגמרי למעלה מהשגתנו, ואיך נוכל להבין שהקב"ה כביכול "מסתכל עלינו" ו"מתייחס אלינו" וכו', אשר כל זה לכאורה הוא פחיתות גדולה כלפיו ית'. אולם האמת היא שלמרות ש"כל הנמצאים צריכים לו והוא ברוך הוא אינו צריך להם ולא לאחד מהם", כלשון הרמב"ם (הלכות יסודי התורה א, ג), מ"מ הוא החליט מרצונו הפשוט לגלות לנו יחס אשר כלפינו הוא כן רוצה בנו ואיכפת לו מאיתנו, והוא גילה לנו את זה בצורה שנוכל לחוש כן בתחושה אמיתית וחיה. זה באמת כח בנפשנו שהקב"ה חידש, שאיתו נוכל לראות את עצמינו כביכול מהמבט שלו ית', ולחוש איך שהוא מצפה אלינו שנתקרב אליו ונשיג את השלימות שהוא טמן בנו. וככל שנגלה בעצמינו את המבט הזה, נוכל לחוש יותר ויותר איך שכל

שבעים כוחות הנפש לגר"א - אש

אש (ב)

תפיסת חללות לעומת תפיסת עצם ההיות

בלשון ברורה בכוחות הנפש, יש שתי תפיסות לנפש.

האדם יכול לתפוס כל דבר או באופן שהכלי קיבול של הדבר מקבל את הדבר באופן של החללות הדבר, וזה האבחנה התחתונה - או שהוא יכול לתפוס את הדבר מצד עצם ההיות של הדבר שקיים. זה האבחנה העליונה.

בדוג' הפשוטה לכך, 'לא כשם אני נקרא אני נכתב': השם הוי"ה נקרא בשם אדנות. למה בעומק השם הוי"ה נכתב כשם הוי"ה אבל נקרא בשם אדנות? עומק הדבר, כאשר אינו קורא אותו בשם אדנות, אני מחלל את השם הוי"ה במדת מה. 'אם אין נבראים אין אדון'. כדי שיהיה נבראים, חייב שהיה חלל. אז כאשר אני קורא אותו בשם אדנות, זה מצד חללות שבדבר. אני קורא את האדנות על גבי החללות של השם הוי"ה. כי עד כמה שיהיה שם הוי"ה אין נבראים, וכדי שיהיה נבראים, חייב להעלים את ההוי"ה. זה נקרא 'לא כשם שאני נקרא אני נכתב'.

אבל באבחנה של לעת"ל, בבית המקדש השלישי, אז יקרא השם הוי"ה כפשוטו. זה הגעה במעמקי הנפש לתפוס את הדבר לא מכח הסילוק שקודמת להויית הדבר, אלא אני נוגע הדבר מצד עצמותו של דבר. על זה בעומק נאמר על הגאולה, 'לבא לפומא לא גליא'.

'אסור להגות השם הוי"ה באותיותיו' - כי זה תפיסת לב, תפיסת בית קה"ק שהוא אבחנה של לב (עיין נפש החיים שער א'), זה דבר שלא בא להוציאתו לידי פה, לידי פועל, בהאי עלמא. כמו שנאמר 'ליבה לפומיה לא גליא', על אותו משקל נאמר 'לא כשם אני נקרא אני נכתב'. כי רק בלב אני יכול לקרות את השם הוי"ה, אבל בפה אני קורא את זה רק בשם אדנות. על אותו משקל, על הגאולה נאמר 'ליבה לפומיה לא גליא' - שאז יקרא השם הוי"ה כפשוטו.

בלשון של נפש, 'לא כשם אני נקרא אני נכתב', כאשר הנפש תופס דבר מצד החילול שבדבר, אז כל חלות של עכשיו בא על גבי חלל, שנותן מקום לחלות לחול. כל אשה שאינה אשת איש נקרא פנויה, כלומר מקום פנוי. על זה יכול לחול חלות קדושין. אבל מצד ההגדרה פנימית של מעמקי הנפש, יש מקום בנפש לתפוס הדבר לא מצד החללות שבו, אלא הנפש תופסת את הדבר כפי שהיא נתפסת מעיקרא. זה נקרא "היה הווה ויהיה".

כביכול, ה'אדון' שבבורא, זה חידוש. כי האדנות של הבורא בא על גבי דבר שפעם לא היה. אם אין נבראים אין אדון. זה התחלה חדשה. מצד האדנות שבבורא, כל הבריאה הוא חידוש. ומצד כך, כל דבר חל על גבי העדר הקודמת לההוי"ה של הדבר. מצד תפיסת הבריאה, שמתחיל בהעדר, החלות של כל דבר מתחיל משלילה לחיובי, מאין ליש, מסילוק לקיום, מאש למים, וכן על זה הדרך.

לעומת כך, ה"הווה היה ויהיה" אינו התחלה חדשה. הוא דבר שתמיד היה ותמיד יהיה. מצד מעמקי הנפש שהוא שם הוי"ה, "צור לבבי וחלקי הוי"ה", שהקב"ה נגלה בבית קה"ק בפרט ובלבותם של ישראל בכלל, מצד כך, הנפש תופסת כל דבר לא מכח סילוק הקודמת לדבר, אלא מכח קיומו של הדבר מעיקרא.

נגיעה באא"ס של קודם הצמצום

הכח בנפש לתפוס דבר שהיה מעיקרא - זה הכח בנפש שמכוחו האדם יכול להרגיש את מציאות הקב"ה באופן הברור ושלם. התפיסת נפש גם מצד כח העדר קודם להויה, לא יכול לחוש בלב את מציאות הקב"ה כדבר מעיקרא.

בחינת מקום של בית קה"ק, זה לא חלה במקום. זה לא חלה על חללות. זה חלה על דבר שהיה מעיקרא. מה יתגלה בבית קה"ק? האור של הקב"ה קודם הצמצום, שהקב"ה לעולם לא יסתלק. בית קה"ק זה לא היה רק מקום של השראת השכינה, אש השכינה. לא זו ההגדרה. אלא בבית קה"ק, התגלה שהקב"ה לעולם לא הסתלק משם. זה הגילוי השכינה שמונח בבית קה"ק.

זה דבר ברור ופשוט לנפש. הגילוי של בית קה"ק זה לא שהיה דבר שנתסלק ואחרי כן התגלה. אלא זה הגילוי שמעולם הקב"ה לא הסתלק. זה העומק של 'לא זזה שכינה מכותל המערבי', וכן על זה הדרך. זה המקום שמגלה שמעולם אין סילוק.

זה העומק של 'היה הווה ויהיה' - כל מה שהיה, נשאר בהווה. זה לא הווה חדש. לא שמה שהיה נסתלק ואחר כך יש גילוי חדש. בודאי שבתפיסה החיצונית היה סילוק, ונעשה מילוי חדש. אבל בתפיסה הפנימית, שם בבית קה"ק מתגלה שמעולם לא היה סילוק.

תפיסת אמ"ש - שלשה, לעומת העדר והיולי וצורה -

תפיסת 'אחד' מעיקרא

בתמצית, יש שני תפיסות.

מצד תפיסת אמ"ש (אור מים אש), זה שורש ההתחלקות של עולם לתפיסת של שלש, לעש"ן (עולם שנה נפש). ולפי"ז, גם התחלקות של זמן לשלש (חום קור ורויה). ולפי"ז, גם התחלקות של הנפש לשלש: ראש בטן וגויה.

אבל למעלה מכוחות אלו, מצד שלש כוחות הראשוניים שהם העדר קודם להויה והיולי וצורה ראשונה, שהם שורשי הכוחות של אור מים אש, שם הנפש תופסת כל דבר ככח אחד מעיקרא: "וביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

מבחן להערכה עצמית

חלק א'

יסוד הרוח מול יסוד העפר מופשט - עיוני מול מעשי

לפניך שתי סיטואציות, כל אחת עם שתי תגובות אפשריות. תנסה לדמיין איך אתה היית מגיב!

- סיטואציה ראשונה -

(ב) פונה לקהל ושואל: "תדמיין שעכשיו התיישבת לאכול ארוחה קטנה, ברכת על הדגנים וחלב שלך, ואז, יש דפיקות בדלת. עומד שם השכן שלך, מבקש לשאול מפתח שוודי. אתה יורד קומה ונכנס למחסן להביא לו את זה, וחוזר ומוסר לו. אחרי דקה אתה רוצה להמשיך לאכול את הדגנים שלך. האם אתה צריך ברכה חדשה?" אחרי פירוט כל הסיטואציה, אתה ממשיך לנתח את הפרטים הרלוונטיים ומוציא את כל ההלכות השייכות והסברות.

אתה מוסר שיעור שבועי בהלכה ל"בעלי בתים", והפעם הנושא הוא "שינוי מקום" בהלכות ברכות. האם אתה...

(א) מתחיל מהסוגיה, ומתחיל להסביר את המושג של שינוי מקום - שמי שמברך ומתחיל לאכול במקום אחד, ואז עובר למקום שני, חייב לברך עוד פעם. אתה ממשיך ומסביר שיש שתי דרכים להבין שינוי מקום, או שלעבור ממקום למקום זה כמו היסח הדעת, או שכשאתה ממשיך לאכול במקום חדש, זה נחשב כסעודה חדשה. אתה ממשיך ונכנס לשאלה של מה נחשב למקום "חדש", האם זה תלוי בקירות או אם זה תחת גג אחד, עם אלו סוגי ברכות יש דין שינוי מקום, וכו'...

- סיטואציה שנייה -

אבל הסיפוק העיקרי שלך מגיע מלימוד סוגיות אחרות שיש בהן נפקא מינא להלכה למעשה, ובזה אתה עוסק רוב סדר ג'. גם כשמגיע תורך למסור "חבורה", אתה מוצא סוגיה במסכת של הישיבה שהפוסקים מביאים להלכה, ואתה מביא את כל הצדדים וכל השיטות איך פוסקים למעשה בנושא של הסוגיה ההיא.

לפנינו אתה אתה לומד בשיעור ג' של ישיבה גדולה והר"מ מוסר שיעור עיון מאוד פופולארי. האם אתה...

(א) נהנה מאוד מהשיעור, גם מצד התוכן, וגם מצד הסגנון. אתה מכין את ה"מראי מקומות" לפני כל שיעור בדביקות וברצינות כדי שתוכל להיות "מונח בסוגיה". בשיעור עצמו, אתה רושם לעצמך רשימות יסודיות, כל פרט נחשב חשוב, אין הערה שלא עולה עלי דף... בסדר ג', אתה עורך "חזרה" על השיעור של היום וכותב לעצמך סיכומים יסודיים.

(ב) לא בנוי ל"לומדוס"... בסדר א', אתה איכשהו שורד,

רח' הרב בלוי 33 ירושלים
20:30

צורת אדם

השיעור הבא יעסוק: בת העין

יום שלישי יג' חשוון תשפ"ז

מבחן להערכה עצמית

חלק ב' - רוח מול עפר מופשט - עיוני \ מעשי

התשובה ניתנת לרשום ע"י הקפת אחד מהמספרים מ 1 עד 10, כאשר 1 פירושו נטייה חזקה מאוד למידה הראשונה שבזוג, ו 10 פירושו נטייה חזקה מאוד למידה השנייה שבזוג.

הקדמה: במדור זה, אנחנו מנסים לתת כל שבוע זוג של מידות הפכיות, המשתייכות לשני יסודות הפכיים. יש להתבונן בשני הצדדים, ולנסות להעריך באופן כללי לאיזה צד האופי שלך נוטה יותר, והאם הנטייה לאחד מהצדדים הוא חזק מאוד או חלש. את

יסוד העפר

מעשי

10

9

8

7

6

5

4

3

2

1

יסוד הרוח

מופשט - עיוני

בצורה בלתי מאוזנת, האדם מתקשה להלביש את אותם מושגים מופשטים במציאות המעשית, והוא באמת חי בניתוק מסויים מהמציאות המעשית. ניתן להיעזר כאן בסיפורים שבחלק א'. בסיטואציה הראשונה של מסירת השיעור ל"המון עם", הרבה פעמים עדיף לנקוט דוגמאות מעשיות בכדי להכניס אותם לסוגיה, כמו באופציה ב', ואין זה המקום לנקוט מהלך עיוני ומופשט מדי. משא"כ בסיטואציה השנייה, בלימוד העיון בישיבה, כאן עיקר הדגש הוא בדרך כלל לבנות את מהלכי העיון, וכמו באופציה א'.

הסבר: מכח **יסוד העפר**, האדם יכול להלביש מושגים מופשטים בדוגמאות מעשיות, ואדרבה - עיקר תפיסתו במושגים מופשטים הוא מכח הלבשתם ב"משלים" כאלו. וכשזה מופיע באופן בלתי מאוזן, האדם בז לדברים מופשטים ורואה אותם כ"מנותקים מהמציאות האמיתית", שלדידו היינו רק המציאות המעשית בלבד. והיפוכו **ביסוד הרוח**, שמכוחו יש לאדם "תפיסה" ו"חוש" לישא וליתן במהלכי ומושגי החכמה המופשטת כשלעצמה, והוא יכול לחיות בעולם של חכמה גם בלי הלבשה בעולם המעשה. וכשכוח זה מופיע

1

בלבבי משכן אבנה

2

ארבעת היסודות

3

"סדרת" דע את

קול הלשון

073.295.1245 ♦ 0605-313-6660 « 4» 12

4

התבודדות

5

תפילה

6

ספרי קודש

7

דרשות

8

פרשת השבוע

9

מועדי השנה

10

תורה, גמרא, שו"ע

11

בלביפדיה
'מחשבה/עבודת ה

12

אוצר אותיות

13

צורת אדם

14

ליקוט
צורת אדם ועבודתו

15

עבודת הנפש
לפי עשר הספירות

הולדה לעומת קרי - מים דקדושה לעומת מים דקלקול

טיפה ואין להם אפשרות של חיות. זה מות להגוף או להנפש? זה מות לנפש. ולכן זה נקרא מקרה, קר, מלשון קרירות. המות של הגוף - יסודה בעפר. המות של הנפש - יסודה במים. איפה מתגלה בנפש האדם מות של יסוד המים? זה מתגלה במקרה לילה. אותו כח שיכול להיות מקור חיים להולדה, כשהיא לא נעשית להולדה, לא נעשית באופן של קדושה, והופך להיות מקרה, קרירות, המים הקרים של מות, שהיא מות לנפש. וזה עומק הקרירות בהנפש שמתגלה באות ברית קודש. וא"כ ביסוד המים מתגלה זה לעומת זה. מחד היא מים חיים, שהקרירות היא שורש לחיות, ומאידך מים קרים היא שורש למות. וזה תמצית הדברים השתא.

ומה קורה כאשר טיפה זו לא נכנסת במקום הנכון שלה? זה נקרא בלשון תורה "מקרה לילה". כלומר, מתגלה באותו טיפה הקרירות. כאשר הטיפה יוצאת בטהרתה, היא טיפה חמה, וזה בהולדה. אבל כאשר הטיפה יוצאת במערכת הקלקול שלה, זה נקרא קרי, מלשון קרירות. וכאן מתגלה הנפילה של המים בקומת הנפש, מים קרים שנפלו ונתקלקלו. מי רגלים יוצאים בטבעם חמים. אבל הקלקול של מים קרים נקרא קרי מלשון קרירות, כלומר, מתגלה בו הקרירות של המות של מים חיים. הרי אותו טיפה היה צריך להיות מקור חיים וכאשר היא יוצאת באופן שאיננה קדושה, הפכה להיות "דמעות עשוקים", כמו שאומרים רבותינו, אלו הם אותם נפשות שנמצאות באותו

יש מים בקומת נפש. יש מה שהאדם שותה מים, שנכנסים אל גוף האדם, ואלו הם מים נקיים וטהורים. אבל גם המים נפלטים מהאדם, על ידי גופו. בכלליות, כל המים נפלטים מהגוף על ידי זיעה, אבל יש יציאת המים מן הגוף להדיא על ידי שני מקומות שבגוף. באות ברית קודש של הגוף, יש שני צנורות, ומאחד מהם יוצא כח חיות רוחנית, ומהשני מהם יוצא פסולת המים, שהוא מי רגלים. יש דינים של הרחקה מפסולת המים של הגוף. אבל הצנור שממנו יוצא כח ההולדה, כאשר הוא נעשה בטהרתו, נעשה למקור חיים. ואיפה יש המשך של חיות לאחר מכן? "דע מאין באת - מטיפה", הטיפה הוא שורש כל החיות בהולדה. כל הולדה בא מיסוד המים, שזה "דע מאין באת" - מטיפה.

קרירות דקדושה לעומת קרירות דקלקול

עצם הקרירות הוא קרירות מות. ננסה להתבונן המהויות האלה.

מביאה לידי מות? הם לא אותו קרירות. אלא, בקרירות המביא לידי חיים, עצם הקרירות הוא קרירות של חיים, ובקרירות המביא למות,

עכשיו נתבונן בס"ד להבין יותר ברור מה התפיסה של קרירות שמביא לידי חיים, ומה התפיסה בקרירות שמביא לידי מות. איזה קרירות מביאה לידי חיים, ואיזה קרירות

שני נקודות האמצע בין קור-מים וחום-אש

הוא, הרוויה שהיא יסוד הרוח, היא ממוצע בבחינת עצם מעצמי. שורש כל יסודות הוא רוח, שממנה נעשה מים וממנה נעשה אש, ומצד כך הרוח הוא שורש להמים והאש. אבל העפר שממזג בין אש ומים ממזג אותם מצד כלי המקבלם, הוא לא ממזג אותם לשורשם.

בהממוצע שנקראת רויה, הרוח מצרף האש והמים לשורש האחד שלהם, אבל הממוצע שנקראת פושרים שהוא יסוד העפר שמערבב האש והמים יחד.

(המשך השיעור בגיליון הבא)

הנקרא רויה - שזה יסוד הרוח. ויש אמצע בין האש והמים שנקרא פושר - וזה מיסוד העפר.

ומה ההבדל בעומק בין הממוצע שנקרא רויה להממוצע שנקרא פושר? כל ממוצע יש לה שני הגדרות. באופן אחד, כל ממוצע היא קצת מזה וקצת מזה. מים פושרים יש בו קצת חום וקצת קור. זהו הממוצע שנקרא פושרים, שמערבב את החום והקור. המים פושרים מקבלים חום מהאש וקור מהמים וממזג ביניהם, וזה כמו העפר שהוא כלי המקבל. לעומת זאת, הרוח, שהיא ממוצע בין הקור והחום שנקראת רוויה, היא לא מערבב השני הפכיים, אלא היא מקושרת אותם לשורשם.

דוגמא פשוטה, "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי", איך מצטרפים האיש ואשה שהם הפכיים? "העצם מעצמי" מגלה שהם משורש אחד, וזה מתגלה בכח ההולדה, שמגלה "בשר מבשרי", שהאיש נותן חמשה דברים והאשה נותנת חמשה דברים, כלומר, הם מתערבבים זה בזה ונעשים חד. הן רוויה (רוח) והן פושרים (עפר) הם ממוצעים בין קור וחום. ההבדל ביניהם

ניתן קצת הקדמות להבין תוקף הדברים. באופן כללי, כל דבר בבריאה בנוי כדבר והיפוכו. הקור והחום הם דבר והפוכו, ובין כל שני דברים הפכיים בהכרח שיש ביניהם נקודת אמצע. זה יסוד מוסד בדברי רבותנו. מה האמצע בין קור וחום?

זה נקרא מים פושרים. יש מים חמים, ולהיפוך יש מים קרים - וביניהם יש מדרגה שנקראת מים פושרים. אבל מאידך חז"ל אומרים שבין קור לחום יש רוויה. לשון זה מוזכר להדיא בחז"ל. ואלו הם שתי מערכות. בין קור וחום יש פושר, וגם יש רוויה בין קור וחום.

מה ההבדל בין פושרים לרוויה? יש לנו את יסוד האש ויסוד המים, ואיזה יסוד נמצא ביניהם? גם יסוד הרוח וגם יסוד העפר. האש בטבעה היא חמה ויבישה, המים בטבעם הם קרים ולחים, ומה נמצא ביניהם? הרוח מחד היא לחה וחמה, לעומת זאת העפר היא יבש וקר, וא"כ הן הרוח והן העפר נמצא בין אש ומים. מחד הרוח היא מצרף בין האש והמים, ומאידך העפר הוא מצרף בין האש והמים. אלו הם דברים ברורים מאד בדברי רבותינו. בסוגית קור מול חום, יש אמצע ביניהם

מהות המידות 035 מים קור
מספר שיעור בקול הלשון 1130905

לשון השלחן ערוך - סעיף א אין לדבר בין תפלה לנפילת אפים.

נפילת אפים שלא במקום שמונה עשרה

נידון שלישי שמצינו כאן הוא בעניין האם צריכים ליפול נפילת אפיים במקום תפילתו או לא. שהרי כתב הרמב"ם וז"ל, "ומותר לאדם להתפלל במקום זה וליפול על פניו במקום אחר" (הלכות תפילה ונשיאת כפים ה, יד), וכן הביאו הפוסקים, וכן פסק המשנ"ב ס"ק ב', וז"ל, "ומותר להתפלל במקום אחד וליפול במקום אחר ואך שלא יפסיק באמצע". ויל"ע, שהרי מצינו בהלכות ברכות שגם שינוי מקום הוא הפסק, וא"כ למה פשיטא להו כאן שמותר לילך ממקום למקום בין שמונה עשרה לנפילת אפיים. יישוב קושיות המג"א

ולפי דברינו לעיל, אפשר להסביר היטיב את שיטת הרמב"ם למה יש לחלק בזה בין דין קידוש במקום סעודה לדין שינוי מקום לחייב ברכה חדשה. והיינו כי יש לומר שעניין קידוש במקום סעודה היינו שצריכים שהקידוש יהיה מחובר לסעודה, ובשינוי מקום מחדר לחדר כבר אין חיבור למקומו הראשון, משא"כ עניין שינוי מקום לחייב ברכה חדשה יש לומר שרק מחייבים ברכה חדשה אם שינוי המקום מוגדר כניתוק והיסח הדעת מברכתו הראשונה, ושינוי מחדר לחדר סו"ס עדיין אינו בגדר ניתוק.

שינוי מקום לעניין תחנון

והנה, לעניין תחנון כבר הבאנו את לשון הרמב"ם שמותר להתפלל במקום אחד וליפול על פניו במקום אחר, ומסתימת לשונו משמע שכל מדריגה של שינוי מקום לא מהווה הפסק בין התפילה לנפילת אפיים. אך, כבר עמדו המפרשים למצוא את מקור לדברי הרמב"ם, ולכאורה הנכון הוא כדברי הלחם משנה, שמקורו מדברי הגמרא במגילה (כב:) על הנהגתו של רב, וז"ל הגמ': "נפול כולי עלמא אנפיהו ורב לא נפל על אנפיה. מאי טעמא רב לא נפיל על אפיה? - רצפה של אבנים היתה... - אי הכי מאי איריא רב, אפילו כולהו נמי! - קמיה דרב הואי. - וליזיל לגבי ציבורא ולינפול על אפיה? - לא בעי למיטרח ציבורא." וביאר הלח"מ שמקושת הגמ' "ויליזל לגבי ציבורא" הוציא הרמב"ם שמותר לאדם להתפלל במקום אחד ולעשות נפילת אפיים במקום אחר.

אולם צ"ע, כי בפשוטו שני המקומות שמדובר בגמ' במגילה היו באותו חדר, ואינו אלא שינוי מקום "מזוית לזוית" שאינו שינוי מקום כלל. וא"כ, לדברי הלחם משנה לכאורה צ"ל שגם הרמב"ם לא התכוין אלא שמותר לעבור ממקום למקום באותו חדר. אבל לבד שזה דוחק בלשון הרמב"ם, צ"ע ג"כ שהרי איזה חידוש בכלל יש שמותר לעבור מזוית לזוית - הרי מזוית לזוית אינו נחשב שינוי מקום כלל, כמו שכבר הבאנו? ונראה לכאורה דצ"ל שעיקר החידוש של הרמב"ם הוא שנפילת אפיים אינו נחשב המשך ממש של שמונה עשרה, שהרי תוך שמו"ע צריכים לעמוד במקומו ממש בלי אפילו ה"גמישות" של יסוד המים [מה שמקביל לכאורה לקביעות במקומו של יסוד העפר], ולזה קמ"ל שאחרי שפוסע לאחוריו כבר איננו עוד "עומד לפני השכינה", וכבר בטל הדין להישאר במקומו ממש. אבל לפ"ז, אין לנו שום גילוי מהגמ' או מהרמב"ם מה הדין כלפי לעבור מחדר לחדר או מבית לבית.

ומסברא בעלמא היה יוצא לפי דברינו לעיל שלכתחילה עדיף לא לעבור גם מחדר לחדר, כי עיקר הריצוי של נפילת אפיים הוא כאשר יש חיבור בין התחנון לשמונה עשרה, אבל בדיעבד כל שלא יצא מבית לבית עדיין יש ליפול על פניו, כי כל שאין ניתוק ממש בין שמונה עשרה לנפילת אפיים עדיין יש ליפול על פניו. אולם כל זה חידוש לדינא שלא ראיתי בספרי הפוסקים, ועדיין צ"ע.

בדיני שינוי מקום

ונראה שבאמת מצינו מדריגות שונות של שינוי מקום, המקבילים לשני הגדרים הנ"ל של "העדר חיבור" ושל "ניתוק". שהרי מבואר לקמן סי' קע"ח סעיף א-ב' במשנ"ב ובביאור"ה שיש שני שיטות עיקריות בדיני שינוי מקום:

לשיטת התוס' דין שינוי מקום להלכות ברכות שוה לשינוי מקום לקידוש במקום סעודה, וישנם שלש מדריגות של שינוי מקום: א) יש שינוי מקום מפינה לפינה באותו חדר, שאפילו אם לא היה דעתו לכך מעיקרא אינו שינוי מקום כלל. ב) ויש שינוי מקום מבית לבית ממש שאפילו אם היה דעתו לכך מעיקרא אינו מועיל, והוא שינוי מקום. ג) ויש שינוי מקום מחדר לחדר באותו בית, שאם היה דעתו לכך מעיקרא אינו שינוי מקום, ואם לא היה דעתו לכך הוא שינוי מקום.

ולשיטת הרמב"ם יש הבדל בין דין שינוי מקום לעניין ברכות לשינוי מקום לעניין קידוש במקום סעודה [ולא מצינו להדיא מה דעתו כלפי הנידון של "דעתו לכך"], וגם לדעתו מצינו ג' מדריגות של שינוי מקום: א) מזוית לזוית באותו חדר אינו שינוי מקום גם לקידוש במקום סעודה. ב) מבית לבית הוא שינוי מקום גם לברכות. ג) מחדר לחדר באותו בית אינו שינוי מקום לברכות, אבל הו"ל שינוי מקום כלפי קידוש במקום סעודה.

ונראה שלשני השיטות מצינו אותו מבנה יסודי, שיש מדריגה קטנה של שינוי מקום כלשהו [מזוית לזוית באותו חדר] שאינו מפסיק כלל. וכלפי ארבעת היסודות זה מקביל לכח הגמישות של יסוד המים, כלומר שנשאר גם כח של "חיבור" למקומו הראשון למרות שינוי המקום הקטן. וכן מצינו לשני השיטות שיש מדריגה גדולה של שינוי מקום, דהיינו שינוי מקום מבית לבית, שהוא "ניתוק גמור" ממקומו הראשון, וזה מקביל ליסוד האש. ומדריגה האמצעית של מחדר לחדר נראה שהוא מקביל לתנועת ה"רצוא ושוב" של יסוד הרוח, דהיינו שאינו "גמישות" שאפשר להחשיב אותו שהוא עדיין מחובר למקומו הראשון, אבל גם איננו ניתוק גמור ממקומו הראשון, אלא הוא הפסק זמני וחלקי.

ספרי מורנו הרב שליט"א

פירוש 'בלבבי משכן אבנה' על הספה"ק

מסילת ישרים (ג' כרכים)

דרך ה' - חלק א' אָזל

נפש החיים שער ד'

בעל שם טוב על התורה עם ספר 'להב אש'

ספרים וקונטרסים נוספים

ספר קול דממה דקה אָזל

בלבבי משכן אבנה - הכנה לשבת קודש אָזל

שאלות ותשובות - שאל לבי תשע"ח-תשע"ט

קונטרס וחי לעולם

תורת הרמז - על סדר הפרשיות אָזל

ספר ההתבודדות

עם פירוש על המספיק לעובדי ה' - פרק ההתבודדות

ספר עולם ברור

פני הלב עולמה הפנימי של אישה בימינו

פנימיות התורה

פירוש בלבבי משכן אבנה על פתחי שערים אָזל

פירוש בלבבי משכן אבנה על עץ חיים אָזל

פירוש בלבבי משכן אבנה על רחובות הנהר אָזל

פירוש בלבבי משכן אבנה על קל"ח פתחי חכמה אָזל

ספרים מתורגמים

ספר בלבבי משכן אבנה חלק א - בתרגום לאידיש אָזל

ספר בלבבי משכן אבנה חלק א - בתרגום לצרפתית אָזל

ספר בלבבי משכן אבנה חלק א - בתרגום לספרדית אָזל

ספר בלבבי משכן אבנה א - בתרגום לרוסית אָזל

סדרת בלבבי משכן אבנה

בלבבי משכן אבנה - ט' חלקים

בלבבי משכן אבנה על מועדי השנה (ב' כרכים)

בלבבי משכן אבנה על התורה - תשס"ו (ב' כרכים) אָזל

סדרת "דע את"

דע את עצמך - הכרת הנפש

דע את נפשך - בנין כוחות הנפש

דע את הרגשותיך - עולם ההרגשה

דע את מחשבותיך - עולם המחשבה

דע את דמיוןך - עולם הדמיון

דע את נשמתך - גילוי הנשמה

דע את הויתך - גילוי הוית הנפש

דע את מנוחתך - מנוחת הנפש

דע את גאולתך - גאולת הנפש הפרטית

דע את ביתך - בנין הבית היהודי

דע את ילדיך - חינוך ילדים

דע את תורתך - דרכי לימוד

דע את ביטחונך - ביאור דרכי הבטחון והשגתו

דע את חלקך ותן חלקנו

סדרת ארבעת היסודות

דע את מידותיך - מהות המידות - יסוד העפר אָזל

הכרה עצמית והעצמת הנפש

ארבעת היסודות - יסוד העפר - תיקון כח הריכוז

ארבעת היסודות - יסוד המים - תיקון כח התאווה

ארבעת היסודות - יסוד האש - תיקון כח הכעס

ארבעת היסודות - יסוד העפר - תיקון כח העצבות

ארבעת היסודות - יסוד העפר - תיקון כח השמחה

ארבעת היסודות - יסוד העפר - תיקון כח העצלות

Building A Sanctuary In The Heart, Vol. 1-2

Getting To Know Your Self

Getting To Know Your Soul

Getting To Know Your Feelings

Getting Ready For Your Redemption

Getting To Love Your People

Getting To Know Your Home

Bilvavi – On The Path (Mesilas Yesharim)

Bilvavi – On The Holy Days

Bilvavi – On The Parsha (Bereishis-Shemos)

Bilvavi – On The Parsha (Vayikra-Devarim)

Building Yourself (Gateway to Actualizing Your Potential)

Gateways To Hashem (For Today's Jewish Woman)

Gateways to Revealing Hashem in Our Lives

Serenity (Developing Inner Calm in a Chaotic World)

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270